

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
Анатолій ПОЛУХІН

« _____ » _____ 2023 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури
зі спеціальності **053 «Психологія»**
Галузь знань – **«05 Соціальні та поведінкові науки»**

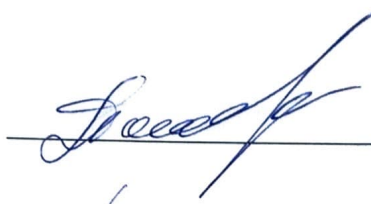
Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії: **«Психологія»**

СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2022

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 2 із 18	

Програма розроблена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану № НДФ-8-053/23 підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія», Стандарту вищої освіти України третього (освітньо-наукового) рівня, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», затвердженого та введенного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2022 року № 646.

Програму розробили:
завідувач кафедри
авіаційної психології

 Любов ПОМИТКІНА

професор кафедри
авіаційної психології

 Лада ЯКОВИЦЬКА

Програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» кафедри авіаційної психології, протокол № 13 від «13» грудня 2022 р.

Завідувач кафедри
авіаційної психології

 Любов ПОМИТКІНА

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 3 із 18	

ЗМІСТ

стор.

1. Пояснювальна записка	4
2. РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ	5
3. РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ.....	7
4. РОЗДІЛ III. ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї.....	9
5. РОЗДІЛ IV. ПСИХОДІАГНОСТИКА.....	11
6. РОЗДІЛ V. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	13
7. РОЗДІЛ VI. ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ.....	15
8. РОЗДІЛ VII. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 4 із 18	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма складена для кандидатів на вступ в аспірантуру за спеціальністю 053 «Психологія» та передбачає визначення рівня знань за напрямками професійної діяльності та формування контингенту здобувачів вищої освіти, найбільш здібних до успішного опанування відповідної освітньо-наукової програми рівня «Доктор філософії».

Основу концепції підготовки аспірантів за спеціальністю 053 «Психологія» складає системність, програмно-цільова спрямованість, націленість на формування високого професіоналізму, уміння вирішувати наукові й практичні завдання на рівні сучасних досягнень психологічної науки.

Програма базується на програмах магістерської (спеціаліст) підготовки фахівців за психологічною спеціальністю та складається з одинадцяти розділів, що охоплюють теоретичні питання з загальної психології, вікової психології, соціальної психології, експериментальної психології, диференціальної психології, психології управління, психології сім'ї, психодіагностики, основ психологічної практики, основ психотерапії, методики та організації наукових досліджень.

Вступний іспит проходить в усній формі з викладенням членам предметної комісії відповідей на питання екзаменаційного білету.

Вступник повинен продемонструвати фундаментальні, професійно-орієнтовні знання та уміння, здатність творчо мислити, вирішувати типові професійні завдання, передбачені програмою вступу.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2023 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15.03.2023 № 276 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 28.03.2023 № 519/39575.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 5 із 18	

РОЗДІЛ І. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Загальні уявлення про психологічне консультування

Сучасні уявлення теоретиків різних шкіл і напрямів про мету і завдання психологічного консультування. Зміст і види психологічної допомоги (схематична модель). Зв'язок психологічного консультування з іншими галузями практичної психології. Визначення основних рис психологічного консультування, їх відмінність від психотерапії.

Загальна характеристика основних видів психологічного консультування та способи їх класифікації за певними показниками. Визначення виду психологічного консультування на основі індивідуальних особливостей клієнтів і характеру їхніх проблем.

Загальні принципи надання психологічної допомоги індивіду. Визначення позиції психолога-консультанта відносно клієнта, вироблення уявлень про мету і завдання роботи, стиль стосунків із клієнтом, етичні аспекти консультативної діяльності.

Тема 2. Індивідуальні методи психологічних консультацій

Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта. Структура бесіди: початок; розпитування клієнта; психокорекційна дія; завершення. Вимоги до діалогу з клієнтом: обмеження ролі консультанта у діалозі; наближення стилю мовлення консультанта до стилю мови клієнта; обмеженість та точність висловлювань консультанта. Вербальний та невербальний контакти з клієнтом. Психодіагностична робота з клієнтом. Застосування методів візуальної психодіагностики у консультативній роботі. Методи соціально-психологічної діагностики організації: спостереження, інтерв'ю, анкетування, соціометрія, тестування.

Тема 3. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта

Роль і місце консультанта у консультуванні. Вимоги до особистості консультанта. Модель ефективного консультанта. Психограма та професіограма консультанта. Система цінностей консультанта. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна підготовка консультанта.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ І

1. Васьківська С. В. П'ять вимірів психологічного консультування. Ніка-Центр, 2019. 400 с.
2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р.П. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 360 с.
3. Мельничук О.Б. Основи психоконсультування та психокорекції. Київ: Вид-во Каравела. 2019. 390 с.
4. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування: навч. посібник / В.Г. Панок, Я.В. Чаплак, Я.Ф. Андрєєва / за заг. ред. В.Г. Панка, І.М. Зварича. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. 384 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 6 із 18	

РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Психології управління як наука, підходи до управління організаціями

Психології управління, зв'язок з іншими галузями психології. Психологічна проблематика підходу “наукового управління” (Ф.У.Тейлор) та адміністративного (класичного) підходу (Анрі Файоль, Ліндалл Урвік). Підхід до управління організаціями з точки зору взаємин людей (Елтон Мейо, Мері Паркер Фоллетт, Трітц Ротлісбергер) та поведінковий підхід (Дуглас Мак Грегор, Ренсис Лайкерт). Процесний підхід до управління організаціями та його психологічні аспекти. Ситуаційний підхід до управління організаціями.

Тема 2. Особистість керівника та стилі управлінської діяльності в різних умовах праці

Керівник та лідер, прояви лідерства в організаціях. Психологічний портрет лідера. Поняття стилю управлінської діяльності. Об'єктивні та суб'єктивні чинники стилю управління. Еволюція поглядів на типологізацію стилів управління. Типологія та чинники стилів управлінської діяльності за Р. Блейком та Дж. Маутон. Порівняльна характеристика різних стилів управління. Зв'язок стилю управлінської діяльності керівника зі стилем його життя. Оптимальна поведінка керівника в конфліктних ситуаціях. Маніпулятивне спілкування в діловій сфері: ознаки та прийоми захисту. Оптимізація ділового спілкування. Влада з точки зору психології та менеджменту. Вплив влади та повноважень на особистість керівника. Діловий портрет лідера в умовах організаційних перетворень.

Тема 3. Психологічна проблематика основних ділянок управління трудовими ресурсами в організаціях

Основні елементи процесу управління трудовими ресурсами та їх психологічна характеристика. Формування трудових ресурсів: планування, набір, відбір, визначення системи стимулювання. Розвиток трудових ресурсів: адаптація працевлаштованих, навчання, оцінка діяльності, переміщення по посадах, підготовка керівних кадрів. Мотивуюча, інформаційна та адміністративна функції оцінки діяльності. Основні чинники мотивації персоналу. Концепція управління кар'єрою та психологічні складові її реалізації. Психогігієна та психопрофілактика на підприємстві: основні завдання та форми і методи роботи. Поняття та основний зміст психологічного супроводу професійної діяльності. Основні засади та завдання діяльності штатного психолога в організації.

Тема 4. Психологія відбору, розстановки, навчання та розвитку персоналу

Методологічні принципи професійного психологічного відбору. Завдання та етапи професійного відбору. Методи визначення вимог до особистості працівника. Методи вивчення особистості під час професійного відбору. Особливості психологічного відбору різних категорій працівників. Практика оптимізації розстановки кадрів в умовах поточної діяльності. Розстановка кадрів в різних умовах діяльності. Технології ессесмент-центрів.

Співвідношення понять “навчання” та “розвиток” у роботі з персоналом. Тренінгові технології у системі заходів з розвитку персоналу. Особливості навчання керівного складу. Коучінг. Проблема об'єктивної оцінки досягнень працівника в управлінні виконавчою діяльністю та її психологічні аспекти.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 7 із 18	

Тема 5. Соціально-психологічні засади оптимізації організаційної культури підприємства

Поняття внутрішньої соціокультури організації. Гармонійність та цілісність соціокультури. Організаційні субкультури. Корпоративна культура та корпоративність. Основні показники ступеня впливу корпоративної культури на діяльність. Свідома дисципліна як ознака корпоративного духу. Норми корпоративної поведінки та кодекс професійної поведінки. Різновиди етичних професійних кодексів. Проблема типологізації організаційних культур. Найважливіші характеристики організацій, лідерства та менеджменту у різних типах організаційних культур. Найважливіші об'єднуючі чинники, стратегічні цілі та критерії успіху у різних типах організаційних соціокультур.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ II

1. Жигайло Н. І., Кохан М. О., Данилевич Н. М. Психологія бізнесу та управління: навч. посіб. / за ред. проф. Н. І. Жигайло ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 306 с.
2. Жигайло Н. І., Кохан М. О., Данилевич Н. М. Психологія бізнесу та управління: навч. посіб. вид. 2-ге, переробл. допов. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. - 402 с.
3. Попик О. В. Психологія нематеріальної мотивації в системі управління якістю підприємства. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 92 с.
4. Психологія управління: навч. посіб. / Р. А. Калениченко [та ін.] ; за заг. ред. Р. А. Калениченка, О. Г. Льовкіної ; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. 255 с.
5. Яковицька Л.С. Психологія сучасного менеджменту. Навчальний посібник. К.: НАУ, 2022. 136 с.
6. Яковицька Л.С. Психологія управління. Навчальний посібник. К.: НАУ, 2021. 172 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 8 із 18	

РОЗДІЛ III. ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Історія та розвиток становлення сім'ї та шлюбу.

Розвиток та становлення сім'ї та шлюбу від проміскуїтету, групового шлюбу (ендогамії, екзогамії), матріархату, патріархату, полігамії, поліандрії до моногамії.

Соціально-психологічна модель сімейних взаємин Особливості сімейних стосунків у Древній Греції, Древньому Римі, особливості мусульманських сімей. Вплив християнства на становлення сімейних стосунків, особливості національних взаємин в українських сім'ях.

Тема 2. Формування подружньої пари, кризові періоди шлюбу

Основні теорії вибору шлюбного партнера. Фактори дошлюбного періоду, які впливають на подальшу адаптацію й становлення подружніх стосунків. Основні теорії любові.

Стадії й кризові періоди шлюбу. Стадії (етапи) подружніх взаємин: дошлюбне спілкування, шлюб, етап «медового місяця», етап молодого сім'ї, зріла сім'я, сім'я людей похилого віку. Кризові періоди у подружньому житті, особливості переживання та засоби їх подолання. Сімейні конфлікти.

Фактори сімейного благополуччя. Психологічна адаптація й сумісність подружжя в сім'ї. Особливості подружньої адаптації. Адаптація до подружнього життя, функціонально-рольова адаптація, адаптація до особистості шлюбного партнера, адаптація до професійної діяльності партнера. Психологічна сумісність партнера, основні рівні сумісності.

Тема 3. Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємин

Психоаналітична модель батьківсько-дитячих взаємин (основні представники, ключові поняття, основні методи виховання), біхевіористична модель батьківсько-дитячих взаємин (основні представники, ключові поняття, основні методи виховання), гуманістична модель батьківсько-дитячих взаємин (основні представники, ключові поняття, основні методи виховання). Батьківське ставлення до дитини: визначення, типи, вплив на психічний розвиток. Психологія батьківських установок, механізм впливу батьківського ставлення на дитину. Основні стилі сімейного виховання. Сім'я як розвиваюче середовище для дитини з обмеженими можливостями

Сімейні міфи та сімейні історії. Прабатьки (бабусі і дідусі) у системі сімейних відносин. Роль бабусь і дідусів у сімейній системі. Динаміка сімейного життя жінок похилого віку на різних стадіях життєвого циклу. Механізм впливу прабабків на життя й психічний розвиток нащадків

Тема 4. Особливості сімейного консультування

Консультування сім'ї з приводу складностей у взаєминах з дітьми. Консультування в ситуації розлучення. Принципи і правила сімейного консультування. Основні стадії сімейного консультування. Теоретичні моделі сімейного консультування. Основні проблеми, з якими звертаються батьки у психологічну консультацію. Шляхи консультативної допомоги сім'ї з дітьми дошкільного віку. Особливості консультування сім'ї з дитиною молодшого шкільного віку.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 9 із 18	

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ III

1. Максименко Д. С. Виховуємо дитину. Практична психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 112 с.
2. Мушкевич М. І. Особистісні детермінанти психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей. Психологічний часопис. 2020. № 3. Вип. 6. С. 95–104.
3. Психології сім'ї: конспект лекцій / Ірина Ушакова Х.: НУЦЗУ, 2019. 90 с.
4. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі : навчально-наочний підручник / за заг. ред. О. М. Цільмак. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 266 с.
5. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.
6. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї: навч. посіб. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 480 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 10 із 18	

РОЗДІЛ IV. ПСИХОДІАГНОСТИКА

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Психодіагностика як наука і як практична діяльність

Предмет і задачі психодіагностики. Класифікація психодіагностичних методик. Теорія особистості як основа діагностування. Галузі використання психодіагностики. Історія психодіагностики як науки. Вклад А.Біне, Ф.Гальтона, Дж.Кеттела, Ч.Спірмена в розвиток психодіагностики. Виникнення проєктивних методик. Групове тестування.

Тема 2. Методологічні аспекти тестології

Нормативні настанови розробникам та користувачам психодіагностичних методик. Вимоги до методик та до їх користувачів. Вимоги до психометричної підготовки психолога. Формалізація досліджень. Надійність психологічних тестів. Валідність психологічних тестів. Проблема валідації та стандартизації проєктивних методик. Проєктивний підхід в психодіагностиці. Поняття проєкції, особливості застосування проєктивних методик. ТАТ, тест Неіснуюча тварина, методика Сонді, тест Люшера, Незакінчені речення.

Тема 3. Психодіагностика рис

Ієрархічне багатовимірне визначення рис. Діагностика соціально обумовлених диспозицій. Тест-опитувальник К.Леонгарда; тести – опитувальники Р. Кетела 16 PF, MMPI.

Тема 4. Тести інтелекту

Теоретичне питання тестування інтелекту. Процесуальні характеристики діяльності та індивідуальні розбіжності в інтелекті. Діагностика інтелектуальних здібностей в сучасній психології. Індивідуальні та групові тести інтелекту.

Тема 5. Діагностика креативності

Діагностика креативності. Основні підходи до визначення поняття «креативність». Вербальна та невербальна креативність. Співвідношення творчості, креативності, таланту, геніальності. Дослідження креативності в сучасній психології.

Тема 6. Діагностика мотивації

Фундаментальні проблеми в галузі психології мотивації. Психологічна сутність, джерела та природа мотиву. Еволюційна теорія інстинктів Макдауголла і її застосування до проблем мотивації. Класифікація мотивів. Мотив в системі діяльності. Поняття мотиву в сучасній психології.

Тема 7. Діагностика емоційних станів

Теоретичні аспекти емоційних станів. Емоційна стійкість та методики їх вимірювання. Проблеми використання самозвітів при оцінці психічних станів. Тест Розенцвейга.

Тема 8. Діагностика пізнавальних процесів

Пізнавальні процеси та їх експериментальне вивчення. Прикладне значення виявлення індивідуальних особливостей у розвитку пізнавальних процесів для психології

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 11 із 18	

праці, інженерної психології, роботи практичного психолога. Корекційна робота практичного психолога по удосконаленню пізнавальних процесів.

Тема 9. Діагностика типологічних особливостей особистості

Діагностика особистості в системі суспільних відносин. Теоретичні аспекти діагностики особистості в системі суспільних відносин. Соціометрія та оцінка групи. Соціальні характеристики індивіда. Соціальна характеристика групи. Діагностика взаємовідносин між членами групи.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ IV

1. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: методичні рекомендації. Заг. ред. В.Г. Панок. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106.

2. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Вид-во Центр навчальної літератури. 2019. 226 с.

3. Поліщук С. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посібник. Вид-во Університетська книга, 2019. 442 с.

4. Сергєєнкова О.П., Калішук С.М., Заболотна Т. Семантичні універсали «картини світу» майбутніх психологів-консультантів. *Психолінгвістика*. 2021, 29 (1), С. 167-192. DOI: 10.31470/2309-1797-2021- 29-1-167-192

5. Харцій О.М. Візуальна психодіагностика: навч. посібник. Вид-во Магнолія. 2022. 224 с.

6. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 246 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 12 із 18	

РОЗДІЛ V. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Етичні та організаційні принципи роботи практичного психолога

Особливості практичної психологічної допомоги. Професійна позиція консультанта. Етичний кодекс психолога. Права та обов'язки консультанта та клієнта. Вплив особистості консультанта на процес консультування. Гігієна праці консультанта. Причини та прояв професійних деформацій особистості консультанта.

Організація першої зустрічі з клієнтом. Терапевтичний клімат: фізичні та емоційні компоненти. Структура консультативного процесу.

Тема 2. Навички психологічного консультування

Поняття проблеми в консультативній взаємодії. Діагностика психологічної проблеми. Поняття психологічного анамнезу. Схема інтерв'ю для збору інформації про клієнта.

Встановлення контакту з клієнтом. Читання характеру клієнта. Техніки уважної поведінки. Розпізнавання сенсорних систем та встановлення рапорту. Базові навички ведення консультативного інтерв'ю. Техніки роботи з запитаннями.

Роль інтерпретації в проясненні проблеми клієнта. Види неузгодженостей в мовленні та поведінці клієнта. Зовнішні та внутрішні ресурси людини. Поняття опору та принципи роботи з ним. Вторинна вигода. Робота з мовленням.

Тема 3. Особливості та прийоми консультування

Кризове консультування та його особливості. Специфіка роботи з клієнтами з суїцидальними намірами. Особливості підліткового самогубства. Особливості телефонного консультування.

Психологічне консультування при переживанні горя. Основні процеси та стадії горя. Основні реакції горя. Надання психологічної допомоги клієнтам, що пережили втрату. Психологічна допомога клієнтам з реакціями страху та фобіями. Особливості роботи з дитячими страхами.

Особливості консультативної роботи з депресивними клієнтами. Психологічна допомога клієнтам з алкогольною залежністю. Особливості надання психологічної допомоги клієнтам з алкогольною залежністю. Механізми формування адикції. Оцінка алкогольних проблем. Надання психологічної допомоги в залежності від стадії алкоголізму.

Тема 4. Оцінка ефективності роботи практичного психолога

Оцінка ефективності роботи практичного психолога. Проблема критеріїв оцінювання ефективності роботи. Методи оцінки. Ставлення консультанта до оцінювання роботи. Супервізія. Поняття про балінтовські групи.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ V

1. Кузьо О. Основи психологічної практики: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.

2. Кузьо О. Основи психологічної практики: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с.

3. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 13 із 18	

4. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.

5. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.

6. Меннінг Д., Ріджуей Н. Практика когнітивно-поведінкової терапії. Робочі листи та роздаткові матеріали. Київ: Вид-во Діалектика. 2022. 178 с.

7. Панок В. Г., Чапак Я. В., Андрєєва Я. Ф. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.

8. Пітерсон Т. 101 спосіб впоратися з тривогою, страхом і панічними атаками. Київ: Вид-во Наш формат. 2021. 240 с.

9. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2023. 120 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 14 із 18	

РОЗДІЛ VI. ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Місце та роль психотерапевтичної науки в сучасному світі

Предмет, об'єкт, завдання та специфіка психотерапії. Професійні вимоги до психотерапевта. Етичні аспекти психотерапевтичної практики.

Класифікація видів психотерапії за різними змістовими шкалами. Індивідуальна психотерапія: етапи психотерапії та особливості її застосування у різних вікових групах. Групова психотерапія: етапи психотерапевтичного процесу та особливості її перебігу. Родинна психотерапія: мета та особливості застосування родинної психотерапії, основні напрямки і техніки.

Тема 2. Психоаналітичні напрями терапії

Основні положення психоаналітичної теорії і практики З.Фрейда. Поняття трансферу, опору та захисних механізмів, їх значення у психоаналітичній психотерапії. Аналітична школа К.Г.Юнга. Поняття індивідуалізації. Робота з сновидіннями як ядро юнгіанської терапії. Неофрейдизм і сучасний психоаналіз. Основні положення теорії Е.Фромма та К.Хорні. Символдрама як сучасний вид аналітичної психотерапії.

Тема 3. Терапевтичні школи та напрями

Поняття життєвого стилю, соціального інтересу, неповноцінності та компенсації у психології Альфреда Адлера. Природа неврозу у розумінні А.Адлера. Основні техніки психотерапії за Адлером. Гуманістичні психотерапевтичні школи. Загальна характеристика гуманістичного напрямку. Особистість у гуманістичній теорії К.Роджерса. Поняття повноцінної функціонуючої особистості. Необхідні умови психотерапевтичного процесу в концепції К.Роджерса. Теорія особистості А.Маслоу. Генеза неврозу за А.Маслоу. Психодрама. Основні поняття та теорія ролей в психодраматичній теорії Я.Морено. Генеза неврозу. Фази психотерапевтичного процесу. Техніки психодрами.

Тема 4. Екзистенційна психотерапія, гештальт-терапія, транзактний аналіз, терапія творчості

Особливості екзистенційного психотерапевтичного процесу. Логотерапія В.Франкла. Основні поняття і принципи гештальттерапії. Невротичність за Ф.Перлзом. Стратегії терапії та типи інтервенцій. Філософська концепція та провідні ідеї транзактного аналізу. Структурний аналіз Я-станів. Аналіз транзакцій. Роль ігор та життєвих сценаріїв в житті людини. Техніки транзактного аналізу. Основні положення арт-терапії. Окремі форми і напрямки терапії: танцювально-рухова терапія, ігрова психотерапія, казкотерапія, драмотерапія, фототерапія, бібліотерапія та ін.

Тема 5. Тілесно-орієнтовані та соматичні психотерапевтичні напрямки

Основні поняття тілесно-орієнтованої психотерапії. Рівні структури особистості за В.Райхом. Психотерапевтичні техніки терапії В.Райха. Структура особистості у біоенергетичному аналізі. Тілесна організація при різних типах характеру за А.Лоуеном. Види захистів у теорії А.Лоуена. Техніки роботи з тілом у біоенергетичному аналізі. Сомато-центровані методи психотерапії. Позитивна психотерапія Н.Пезешкіна.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 15 із 18	

Тема 6. Духовно-орієнтовані психотерапевтичні напрямки

Концептуальні положення трансперсональної психотерапії. Концепція С. Грофа. Дихальні техніки в трансперсональному підході. Рівні психосинтезу та їх характеристики. Основні техніки психосинтезу. Релігійно-орієнтована психотерапія: особливості її застосування. Християнська психотерапія: особливості її застосування.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ VI

1. Герасименко Л. О., Скрипніков А. М., Ісаков Р. І. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2023. 120 с.
2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.
3. Мельник А. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 152 с.
4. Меннінг Д., Ріджуей Н. Практика когнітивно-поведінкової терапії. Робочі листи та роздаткові матеріали. Київ: Вид-во Діалектика. 2022. 178 с.
5. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.
6. Титаренко Т.М. Випробування кризою. Одіссея подолання. Вид 3-є, доп. К.: Каравела, 2021. 254 с.
7. Ялом І. Вдивляючись у сонце. Долаючи страх смерті / пер. с англ. Київ: КСД, 2020. 304 с.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 16 із 18	

РОЗДІЛ VII. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Тема 1. Наука як система знань про явища і закони об'єктивного світу

Наука як соціальний інститут. Наука як діяльність з виробництва знань про матеріальний і нематеріальний світ. Роль і місце науки в системі людських знань про навколишню дійсність та внутрішній світ людини. Місце науки в суспільстві. Донаукова (побутова), позанаукова, наукова та практична (прикладна) психологія. Роль і місце практичної психології в системі психологічних знань.

Тема 2. Специфіка наукового світогляду, специфіка наукового пізнання

Основні історичні типи світогляду. Принципи пізнання. Елементи пізнання. Процедури пізнання. Критерії визначення знання як наукового поняття. Структура сучасної науки та процесу пізнання. Характерні риси та особливості сучасної науки. Наука і суспільна практика. Наукове знання як предмет та результат наукової діяльності. Специфічні форми наукового знання. Поняття про наукову методологію. Гіпотеза як специфічний вид передбачення. Види понять: поняття, категорія, термін, обсяг поняття. Вимоги до наукового знання. Поняття істини. Критерії новизни наукових результатів. Проблема достовірності знання. Цінність новизни. Пошуки нового знання.

Тема 3. Методи дослідження у психології. Вимоги до проведення наукового дослідження

Загальнонаукові принципи дослідження. Історичний, термінологічний, функціональний, системний, когнітивний (пізнавальний), моделювання та інші принципи. Поняття методу та методики. Основні загальнонаукові методи та їх сутність. Проблема методології дослідження у науковій психології. Методи критичного аналізу наукової і методичної літератури. Метод аналізу практичного досвіду. Метод аналізу продуктів діяльності. Контент-аналіз як різновид методів аналізу продуктів діяльності. Методи спостереження. Вербальні методи дослідження: структурованої бесіди, анкетування, опитування. Методи психологічної експертизи (експертного оцінювання): ранжування (визначення рангу), визначення рейтингу, категоризації. Метод моделювання психічних явищ. Експериментальні методи у психології. Методики експериментальних досліджень. Типологія методів за ознаками мети та способу реалізації. Первинні та вторинні методи. Констатувальні та формувальні методи у психології. Логіко-аналітичні, візуальні та експериментально-ігрові методи. Психологічний тренінг як метод дослідження у психології. Вплив особистісних якостей дослідника на результативність наукового дослідження.

Тема 4. Послідовність проведення наукового дослідження. Теоретична частина дослідження

Науковий напрямок, проблема і тема наукового дослідження. Вибір теми дослідження. Ознайомлення із станом обраної теми дослідження. Уточнення теми і складання програми дослідження. Обґрунтування теми дослідження, його актуальності, наукової новизни та практичного значення. Об'єкт і предмет дослідження їх сутність і значення для логіки дослідної роботи. Методологічний апарат наукового дослідження. Мета та завдання дослідження. Вибір методів дослідження. Гіпотеза наукового дослідження, її роль і значення. Теоретичний аналіз проблеми дослідження. Логіко-науковий та історично-науковий методи теоретичного аналізу проблеми. Теоретико-методологічне обґрунтування вибору методів, критеріїв та експериментальних показників дослідження. Теоретичний аналіз одержаних експериментальних результатів. Висунення і перевірка робочих гіпотез.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 17 із 18	

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА ДО РОЗДІЛУ VII

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
2. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми : Універс. книга, 2020. 219 с.
3. Татар М. С. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". Харків : ХАІ, 2019. 103 с.
4. Тимошенко І. В., Сідоров В. І., Нащекіна О. М. Основи наукових досліджень: методологія і практика: навч. посіб. для студентів екон. спец. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н Каразіна, 2019. 251 с.
5. Хохліна О.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч. посіб. К.: О.І. Симоненко, 2021. 244 с.
6. Хохліна О.П. До проблеми детермінації становлення особистості. Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот і професій: Зб. наук. пр./ За заг. ред. Л.В. Помиткіної, О.М. Ічанської. К.: ТОВ «Альфа-ППК», 2020. С. 175-179.
7. Хохліна О.П. Зміст складових особистості як концептуальна основа забезпечення становлення професіонала. Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, О.М. Ічанської. К.: «Кафедра», 2021. С. 35-40.
8. Хохліна О.П. Проблема змісту особистості як базової категорії психології // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XIV: Методологія і теорія психології. Вип. 2. Київ-Ніжин: Видавець «ПП Лисенко М.М.», 2019. С. 388-397.

	ПРОГРАМА «Психологія» вступного іспиту за освітньо-науковою програмою підготовки фахівців освітньо-наукового рівня «Доктор філософії»	Шифр документа	СМЯ НАУ П 12.01.11-02-2023
		Стор. 18 із 18	

РЕЙТИНГОВІ ОЦІНКИ

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступних випробуваннях зі спеціальності, оцінюватимуться за 100-200-бальною шкалою:

Виконання окремих завдань фахових вступних випробувань

Вид навчальної роботи	Максимальна величина рейтингової оцінки (бали)
Виконання завдання № 1	70
Виконання завдання № 2	70
Виконання завдання № 3	60
Усього	200

Відповідність рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах		Пояснення	
100-200	190-200	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	Вступне випробування складено
	175-189	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	
	101-174	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків та задовольняє мінімальним критеріям)	
0-100		Незадовільно (виконання не відповідає мінімальним критеріям)	Вступне випробування не складено